

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Speculum Monasticum

In Quo Totius Religiosæ disciplinæ Casus, Regulæ & difficultates clarè videntur, breviter explicantur & resolvuntur Canone, rationibus & Patrum auctoritatibus

Philippus <a Domina Nostra Septem Dolorum>

Augustæ Vindellicorum, 1688

Cap. XXVII. De Censuris.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40761

SPECULUM MONASTI- CUM,

*IN QUO TOTIUS RE-
ligiosa disciplina Casus, Regula
& difficultates clarè viden-
tur, breviter explicantur &
resolvuntur Canone, ratio-
nibus & Patrum auctori-
tatibus.*

PARS SECUNDA.

CAPUT XXVII.

De Censuris.

SUMMARIUM.

- I. *Quid sit censura.*
 - II. *Quotuplex sit censura.*
 - III. *Quis*
- Pars II. a

- III. *Quis potest ferre censuras.*
 IV. *Contra quos ferri possunt.*
 V. *Qualiter ferri debeant.*
 VI. *Propter quam causam.*
 VII. *Quenam monitio requiratur.*
 VIII. *Quibus modis censura tollantur.*
 IX. *An recusatio, & appellatio locum habeant in censuris.*

I. **CENSURA** apud Romanos significabat sententiam Censuram morum corrigentis, aut poenitentiam decernentis. Hinc vox censuræ à Scriptoribus Ecclesiasticis translata est ad significandam poenitentiam

spiritualem quam Prælati Ecclesiæ contumaciam imponunt & sic definitur. Censura est poenitentia spiritualis per quam homini baptizato delinquenti ac contumaci per potestatem Ecclesiasticam quorundam spiritualium bonorum usus auferitur donec à contumacia recedat: Dicitur poenitentia spiritualis, quia est merè Ecclesiastica, inquam solum potest infligere Prælati Ecclesiasticus, & per se primò, & principaliter versari debet circa rem spiritualem, seu privationem rei spiritualis. Dixi bonorum quorundam spiritualium, quia bona spiritualia quædam sunt propria & privata, ut dona gratiæ, Fides, Spes, Charitas, & alia quæ

aliaque virtutes earumque bona opera, & istorum bonorum spiritualium Ecclesia neminem spoliaré, eorumque usum nemini interdiceré potest. Alia verò sunt bona spiritualia, quæ sunt publica, & communia, cujusmodi sunt Ecclesiæ iustitia, satisfactio, jurisdictio spiritualis, Sacrificium, Sacramenta Ecclesiastica, beneficia, quorum omnium usum activum, & passivum Ecclesia interdiceré potest alicui propter culpam & contumaciam, quia illorum dispensatio est commissa Ecclesiæ, *Layman. lib. 1. tract. 5. part. 1. cap. 1. de Censuris. Bordon. resolut. 78. n. 1. Lezana Verbo Censura n. 1.* Exinde bene dicitur pena ad differentiam culpæ à qua distinguitur, ut effectus consequens ad suam causam, non enim datur pœna nisi consequenter ad culpam *l. sanctionum. c. de pœnis: D. th. 2. 2. q. 108. art. 4.* exponitur in ordine ad culpam, quod est peccatum: Ita quòd pœna punitiva peccati semper culpam supponit unde cõmuniter dicitur pœnam debere proportionari culpæ *Cap. non afferamus 21. 24. q. 1. cap. felicitis. §. illud de pœnis in 6. ubi refertur ad Deuteronomici cap. 25. pro mensura delicti erit et plagarum modus.* Ibi enim gravior debet esse pœna ubi major est culpa, & pœna augenda est crescente malitia & contumacia. *Bordon. supra. n. 2.* Additur in hac definitione. *A Pellizario tom. 2. tract. 7. cap. 1. sect. 2. n. 47.* Hæc particula, *In ordine ad salutem;* Ut demonstretur finem Censuræ esse non perditionem spirituales delinquentis; sed

ejus emendationem, ac resipiscentiam, ut patet ex usu Ecclesiæ, & ibi notat cum DD. pro peccato præterito non posse ferri Censuram, & probat quòd alioquin Censura non ferretur, tanquam medicina ad avertendum à peccato, ut pote que supponeret peccatum jam commissum ante infirmitatem ipsius, & consequenter haberet rationem, non medicinæ sed puræ vindictæ. Unde si peccatum commissum est tale, ut omnino transeat, nec ullam relinquat obligationem satisfaciendi vel quasi continuationem moralem peccati, ut in concubinato vel furto non restitutum Ecclesia numquam ratione illius fert Censuram, quia sic per solam pœnitentiam curatur; & nihil aliud exigit Ecclesia per Censuras, quàm ipsam pœnitentiam. Hoc tamen non facit quin pro peccato præterito possit aliquando pœna aliqua imponi, scilicet privatio communionis Eucharisticæ, officij, aut beneficij ad certum tempus, & alij; pœna non est propriè Censura quæ nunquam fertur in puram pœnam delicti: *Bordonus supra citatus n. 4.* vocat pœnam censuræ medicinale, quia fertur ut transgressor resipiscat à malo, et enim, ut ait *D. Pater Augustinus lib. 1. retr. act. cap. 9.* pœna medicina culpæ in ordine ad hominem peccatorem qui per illius sufferentiam in seipso patiendo delet culpam, & reatum pœnæ, esse quod peccator sanatur per pœnitentiam, & quòd censura sit medicinalis probatur & habetur. *cap. multi. 18. 2. q. 1. cap. 1. de sent. excommuni. in 6.*

II. Triplex est censura, videlicet, excommu-
nicatio, suspensio & interdictum prout respondit
Gregor. Papa cap. quarenti 20. de Verborum Signi-
ficat. Et ita omnes Doctores, estque hæc sententia
Sylus Curia ordinarius, solum enim istas, & non
alias pro Censuris usurpat. *cap. statutum. cap. 15.*
con de sent. excom. in 6. Aliqui tamen quinque
Censuras numerant. Cessationem scilicet à di-
vinis, & irregularitatem quæ per culpam contra-
hitur. *Sotus in 4. d. 22. q. 3. art. 1. in principio:*
Alij etiam depositionem & degradationem an-
numerant, & ideo septem Censuras colligunt,
sed illorum sententia claudicat, nec recipi potest.
Vera igitur & communis est: esse solum tripli-
cem, 1. quia concessa alicui potestas absolvendi
à censuris non extenditur ad irregularitates quæ
non per absolutionem sed per dispensationem
tollì debent. 2. quia qui violat censuram cele-
brando aut Sacramenta administrando, incurrit
irregularitatem; qui verò cessationem à divinis
transgreditur non fit irregularis, neque etiam ir-
regularis celebrans novam irregularitatem in-
currit: ergo irregularitas & cessatio à divinis
non sunt Censuræ. *Sylvester verbo interdictum 1.*
n. 3. & Verbo cessatio à divinis q. 5. 3. Censura
cum sit poena medicinalis infligitur per modum
vinculi facile solubilis, cum primùm reus à con-
tumacia recesserit, & ideo ipsam spirituales po-
tatem non aufert sive jus radicale, sed tantùm
ligat seu usum impedit & exercitium. Irregula-
ritas

ritas verò, depositio, degradatio ipsam spiritua-
lem potestatem, quatenus fieri potest, homini
simpliciter, & sine spe ordinariæ recuperationis
adimunt. 4. depositio & degradatio cum sit
pura pœna fertur propter peccatum merè præter-
ritum; Censura verò propriè dicta cum sit potius
medicina quàm pœna non decernitur propter
peccatum præteritum, sed contra quòd tractum
successivum habet, & in quo peccator contumaci-
ter persistit. 5. Deniq; depositio, degradatio
& cessatio à divinis non incurruntur ante iudicis
sententiam, quia sunt pœnæ gravissimæ, & que
non statim auferuntur tametsi delinquens sit
emendatus. Censuræ verò propriè dictæ sæpe ipso
jure incurruntur ob delictum ante omnem iudicis
declarationem, quia id ab Ecclesia statutum est
eo quòd sint pœnæ medicinales, & plerumq; ve-
cultæ à quibus facilis absolutio post emendatio-
nem conceditur. *Layman. sup. citat. cap. 1. §. 1.
n. 1. Bordonus etiam sup. cit. n. 19. Lezana verò
Censura n. 1. Pellizar. citat. n. 48.*

Censura alia est à jure, ea videlicet quæ fertur
per legem vel statutum perpetuò duratura contra
omnes subditos, qui tale crimen committent.
Alia est, quæ fertur ab homine non per legem vel
statutum, sed per præceptum, decretum vel sen-
tentiam, & inter illas hoc discrimen est quòd
Censura sententiæ latæ per Judicem vim suam
amittit post mortem vel depositionem ferentis,
ut nemo deinceps eam incurrere possit quamvis
si ante

ante incurfa est, eâ ligatus maneat, donec ab-
 olvatur: At verò Censura juris seu statuti per-
 petuò durat, sicut ipsum statutum donec revo-
 cetur: Præterea Censura ab homine alia est ge-
 neralis, quæ fertur generaliter contra omnes spe-
 cies delinquentium, vel contra plures delinquen-
 tes unius speciei, & alia specialis quæ fertur con-
 tra aliquam determinatam personam ex facto
 seu causa particulari. Insuper censura alia est
 lata sententiæ, alia sententiæ ferendæ. Ita Gre-
 gorius 1. lib. 2. *Dialogorum cap. 23.* Lata senten-
 tiæ illa est quam reus sine alia judicis sententiâ
 ipso facto vel criminis admissione incurrit;
 Unde dicitur in *cap. pastoralis. §. Verum de appel-
 las.* quod excommunicatio lata sententiæ execu-
 tionem secum trahit. Censura sententiæ fe-
 rendæ dicitur, quæ non ipso facto seu delicto, sed
 per judicis sententiâ sicut aliæ pœnæ infligi
 debet: *Pelliz ar citatus sup. Laiman. sup. cap. 2.
 n. 3. Lezan. verbo Censura. n. 1.* Porro Censura
 sententiæ lata cognoscitur, quando ponuntur
 hæc verba: Ipso facto, ipso jure, eo ipso. Vel
 per ista verba apposita, excommunicamus, ana-
 thematisamus, suspendimus, prohibemus sub ex-
 communicatione ipso facto incurrenda &c. Sen-
 tentiæ verò ferendæ, quando dicitur sub pœna,
 &c, vel excommunicetur, vel suspendatur, eaque
 non incurritur donec per judicem facta sit de-
 claratio seu sententiâ, & hæc est praxis totius
 Ecclesiæ. Quod si verba sunt ambigua, potiùs
 a 4 est

est judicandum de sententia ferenda quàm de
lata. *Juxta regulam juris 49. in 6. in penis he-
gnior facienda est interpretatio.* v. g. dùm dicitur
excommunicatus sit, anathema sit, hæc sunt ex-
plicanda à iudice ut ab ipso criminofus excom-
municatus fiat. Vnde divinatores, venefici or-
rumq; consultores non sunt ipso jure excom-
nicati sed excommunicandi juxta. *Cap. non opo-
tet. cap. aliquanti 26. q. 5.* non obstante quod
cap. 1. Eadem quæst. dicatur. *Si quis aribus
auspices aut incantatores observaverit, anathema
sit.*

III. Censuras ferre possunt omnes qui ha-
bent jurisdictionem spiritualement in subditos non
solùm quoad forum conscientia, sed etiam quoad
ad forum externum. *Cap. cùm ab Ecclesiasticis
de offic. ordinar. & D. Th. in 4. dist. 18. q. 2. et
q. 2.* Quales sunt Prælati Ecclesiastici, seu clerici
saltem primæ tonsuræ, & non laici, quia clericus
est capax jurisdictionis in foro externo: est autem
Censura actus jurisdictionis Ecclesiasticæ exte-
næ, non quod ferre Censuras sit actus ordinis, sed
quia per illum constituitur capax ipsius, unde à
conversus in religione esset Prælati non posset
imponere Censuram; posset tamen illi committi
hæc potestas à Papa, quia quod hoc facere non
posset laicus seu conversus, solùm provenit ex jure
Ecclesiastico, cui non subjacet Papa; novitio ta-
men clerico id posset competere. *Cap. decernimus
de judiciis. cap. judicatum dist. 89. Lex. an. verbo
Cen-*

Censura n. 2. Layman cit. cap. 3. hanc igitur potestatem habent omnes de jure, qui sunt constituti in dignitate Ecclesiastica seu praelatura, ita quod non potest dari unum sine altero: habens enim dignitatem dicitur habere jurisdictionem ordinariam fori contentiosi, & è contra hanc habens jurisdictionem dicitur etiam qualificatus praelatura. *Panormitanus in cap. de multa de prebend. n. 21.* nec enim reperitur hujus generis jurisdictionis sine dignitate, *Gloss. in cap. decernimus. de Judic. ad ferendas ergo Censuras requiritur, ut quis in praelatura sit constitutus.*

Papa igitur potest ferre censuras per totum orbem contra omnes, & singulos Christianos quovis nomine nuncupentur, quia omnes illi subjiciuntur, & nullus ab illius jurisdictione est exemptus; est enim omnium judex sine aliqua exceptione & differentia. *cap. cuncta per mundum 17. & 18. q. 3. cap. per principalem 22. ead. & in specie loquendo de religiosis, & clericis, ait, potestatem & jus habuimus, non solum in monachos, verum etiam in quoslibet clericos de quacunque diocesi cum necesse fuerit ad nos convocare. Ita DD. omnes.*

Concilium generale, legitimè Congregatum jure ordinario habet hanc potestatem, *Cap. significasti 4. de elect.* hocque jus habet supra omnes fideles: Legati à latere hanc habent intra fines legationis, sunt enim in dignitate constituti habentes jurisdictionem fori externi. *Cap. legatos*

nos 2. offic. legat. in 6. Vicarius Papæ hanc habet, in urbe tamen, & extra non extenditur ejus jurisdictione. *Cap. tua nobis. 5. de Off. Vicar.* Archiepiscopi, Episcopi, & Abbates habentes jurisdictiones fori contentiosi unusquisque supra sibi subditos, & intra limites suæ Diæcesis. Hanc etiam habent extra Diæcesim quando coguntur extra manere in aliis Diæcesibus ex dispositione *Clement. de fore Compet.*

Prælati regulares hanc habent in sibi subditos v. g. Generalis, Provincialis, reliqui Superiores locales immediati in suis Conventibus quorum nomine appellantur, quia habent in subditos jurisdictionem Ecclesiasticam fori contentiosi hoc est certum apud omnes. Hanc eandem facultatem habent Vicarij generales, Vice Provinciales, Præsidentes, & Commissarij sive electi ab universitate de jurè religionis, sive nominati & constituti jure proprio à Prælati ad universitatem causarum ad proprium officium spectantibus cum potestate castigandi, & corrigendi uti iudices censuras possunt ferre contra contumaces & rebelles & præcipere aliquid faciendum, vel non faciendum sub excommunicatione, suspensione, aut interdicto, saltem personali, quia prædicti omnes habent potestatem fori contentiosi quod sufficit ad ferendum censuras, & ita colligitur ex *cap. præterea 5. de Offic. delegat.* licet in commissione non fiat mentio de pœnis Censurarum infligendis. *Hæc Bordonus de Censuris. resolut. 78. à n.*

n. 20. ad 31. ac insuper idem *ibid.* n. 37. ait. Commissarios constitutos à Generali seu Provinciali pro quocumque urgente negotio habere potestatem delegatam ad universitatem causarum pro foro externo, & consequenter in negotiis occurrentibus uti posse Censuris & juramentis, & aliis mediis necessariis ad continendum in officio subditos, & id confirmat idem Bord. *Ibid.* n. 31. Vicarij Priorum & aliorum Superiorum localium quorum vices gerunt seu Subpriors à Prioribus nominati, aut electi de jure, præsente Priore, vel per breve tempus absente non habent facultatem ferendi Censuras nisi eorum Superior aut statuta eis permittant expressè, quia non habent jurisdictionem fori contentiosi, sed sunt simpliciter curatores, & administratores rerum, & religionum curam habentes; quod si Priors absent multum ratione capituli, aut quadragesimæ, aut aliter, possunt quidquid posset Prior si præsens esset; idem est in casu mortis Prioris; Priors enim cum hanc facultatem habeant. *Cap. cum in Ecclesijs de major. ibi gloss. v. excommunicatio. cap. sicut de simonia cap. præterea. 5. de off. delegat.*, qui eorum vices gerunt, eandem habent facultatem, eo quod verè sint Prælatis habentes ordinariam jurisdictionem.

Capitula Generalia & Provincialia habent jus ferendi Censuras, quia Capitula continent in se collectivè & eminenter totam potestatem quam habet religio dispersam in suis Prælatis qui possunt

sunt ferre Censuras & sunt suprà illos: ergo illi
possunt *Suares tom. 4. de religione lib. 2. cap. 3.
num. 21.*

Capitulum Conventuale non habet hanc facultatem quia omnis potestas residet apud Abbatem seu Prælatum Superiorem & dictum Capitulum non est suprà Superiorem, sed Superius suprà ipsum *cap. nullam. 18. q. 2.*

Sacra Congregatio in causis ad se delatis procedere potest etiam per censuras propter eorum auctoritatem, & jurisdictionem fori: Protektor etiam Ordinis in casibus sibi concessis ex officio suo potest procedere per censuras contra Regulares quorum protektor est, quia habet jurisdictionem ordinariam, ut constat ex diversis Bullis apud *Peyrin. de subd. q. 1. cap. 18. Borden. num. 68.*

IV. Omnes & soli homines baptisati, viatores seu viventes rationis & doli capaces, qui in Ecclesia Superiorem habent censura ligari possunt, ista explicantur & 1. quod ut aliquis censura ligari possit debet esse baptisatus, seu fidem in Ecclesia professus, non Judæus, non Paganus, non Cathecumenus probatur ex *Apost. 1. ad Corinth. 6. quis enim mihi det jus, qui foris sunt judicare, & ex cap. gaudemus de divortis.* Verum hæretici, apostata, atque schismatici, quia fide Christi in baptismo suscepta Ecclesie associati fuerunt, & ab ea fugerunt, & recesserunt, possunt censuris ad fidem, & obedientiam compelli. 2. Quod homo

homo debeat esse viator seu vivens, & non mortuus ex verbis Domini monstratur; *quodcumquenaveris super terram &c. Matth. 16.* de mortuis enim sententia ferri non potest, sed horum causa Dei judicio reservatur: nec etiam hæretici post mortem anathematizari possunt. 3. Debet esse rationis & doli capax, & ideo infans, & furiosus excommunicari non possunt, quia legibus ac præceptis obligari nequeunt, ac medicinæ spiritualis sunt incapaces. 4. Quod Superiorem in Ecclesia habeat, hoc est sit subditus Ecclesiasticæ potestatis à qua censura procedat, hocque ex eo constat quod par in parem aut Superiorem non habet imperium, neque potestatem puniendi aut cogendi; sicut enim in ferente censuram requiritur jurisdictio in foro externo, ita in eo ad quem fertur requiritur subjectio, hæc enim duo sunt correlata. *Layman citatus. cap. 4. n. 1. & seqq.* Nota quod si Episcopus aut alius Prælati Papæ inferior ferat censuram generalem, talem censuram non se extendere ad advenas, & peregrinos brevi tempore ibi non constitutâ habitatione commorantes, quia propriè, & verè subditi non dicuntur. *cap. à nobis 1. de sentent. excomm.* Religiosi tamen hospites per aliquod tempus in conventibus suæ religionis commorantes regulariter censentur subditi Superiorum illorum conventuum ubi morantur; ac per consequens subjiciuntur censuris ab ipsis impositis ac legibus & præceptis, non tamen hospites transf-

transeuntes & non commorantes per notabile tempus, ita habet *Peyrin. tom. 2. de Pralat. q. 1. cap. 8. n. 20. & 21.* Quia viator non sortitur forum loci per quem transit. *l. haeres absens. §. proinde. ff. de judic. gloss. verbo veneris.* Transiens enim per breve tempus manens in loco censetur absens, & ibi non esse. *l. quasitum. 76. §. final. de legibus.* Præciso tamen scandalo & nisi mansurus sit majori parte anni, quia tunc tenetur ad omnia, ac si esset subditus de familia, & sortitur forum ratione delicti etiam respectu censurarum; tum quia expressè dicitur de adventu quod Censuris ligari possunt. *Cap. placuit. q. 3.*

Prælati tamen major Religionis, suis censuris quovis modo latissime ab homine sive à jure potest ligare quoscumq; Religiosos sibi subditos quocumq; loco reperiantur; idem dicendum de Provincialib⁹ in suis Provinciis & de Prioribus in suis conventibus respectu eorum qui sunt de eius familia: Item possunt suos famulos tertiariorum, novitios, qui tamè non intelliguntur affecti censuris nisi de illis expressa mentio fiat in ordinationib⁹, sententiis aut statutis. Primùm probatur quia ut aliquis possit ligari censuris necesse est, ut sit subditus, & contumax, *Cap. fin. de constitut. in 6.* Sed omnes prædicti sunt subditi ergo, &c. aliquis autem cognoscitur esse subditus ex habitatione & domicilio contracto in loco alterius. *Gloss. verbo subditus in fine. Clement. de foro compet. ex-*

*prose cap. licet final. de foro compet. Gloss. verbo
ant. domilij.* Quia non sunt amplius subditi Laicæ
potestati, aut Episcopali, sed tantum Prælatorum
regularium jurisdictioni, & ideo possunt excom-
municari. *Trid. Conc. sess. 24. & 25. c. 11.* Gau-
dent enim privilegiis Professorum modo ser-
viant Religiosis, & intra claustra dormiant. *Cle-
ment. de privilegiis. §. fin.* Præterea possunt Præ-
lati regulares subditos ligare, in quovis loco
transgrediantur statuta vel præcepta seu ordina-
tiones quibus est annexa censura, quia sunt judi-
ces personarum simpliciter & independentes
à loco, eò quod certum & nullum habeant terri-
torium. *Trid. Concil. sess. 25. cap. 14.*

Episcopi non possunt afficere censuris Reli-
giosos eò quod non sint illis subditi sed ab eorum
jurisdictione exempti, exceptis casibus in quibus
sunt delegati in regulares à sede Apostolica ut
judicent. Casus autem in quibus procedere pos-
sunt per censuras contra Religiosos referuntur
apud Rodericum, *tom. 2. q. 63. art. 21.* Et in
omnibus casibus in quibus possunt afficere Reli-
giosos censuris illos possunt declarare excom-
municatos & vitandos, in aliis autem casibus non
possunt nec suis subditis præcipere ut religiosum
excommunicatum evitent, nisi in jure id expri-
matur, etiam si notoriè constet in excommuni-
cationem incidisse, quia hujusmodi declaratio
est de perfectione causæ, causa verò termi-
nanda ab eo à quo cœpta fuit. *l. ubi cœptum.
ff. de*

ff. de jurisd. omnim. l. si quis postea. ff. de iudic. Episcopus autem non est regularium iudex ad illos denunciandos nisi in casibus à jure expressis & ideo non potest præcipere ut evitetur à subditis ante declarationem.

Nota quod Collegium, Capitulum, & quovis aliud corpus politicum simul ac collectivè communicari non possit. *Cap. Romana de excomm. in 6. ibi: in Universitatem, vel Collegium proferri excommunicationis sententiam, penitus prohibemus. Volentes periculum animarum vitare quod exinde sequi posset, cum nonnunquam contingeret innocios hujusmodi sententia irretiri, sed illos dumtaxat de Collegio, vel Universitate quæ culpabiles esse contigerit promulgetur. Nec iniuste debet nisi ob propriam gravem culpam ac inobedientiam: quare neque Papa propter unitatem plurium contumaciam excommunicationi subijcere potest totam Communitatem. Quod si singuli de Communitate sunt criminis participes & in eo contumaciter persistentes, tunc in omnes sigillatim & determinatè præmissa canonica monitione excommunicationis sententia proferri poterit.*

V. Censura non fertur per actum merè internum; cum enim actus internus, non sit sensibilis non potest esse actus jurisdictionis externæ; nec operari aliquid in subditos, non tamen requiruntur certa & determinata verba, sed sufficit scriptura, vel aliquod signum exterius quo percipiatur,

ur, & exprimat voluntas ferendi censuram. Sunt tamen necessaria verba vel signa determinata ad indicandam speciem censuræ, quia aliter voluntas ferentis non satis ostenderetur, nec conciperetur à subdito, nec subditus obedire teneretur: Unde si Prælatus, v. g. diceret, suspendo Petrum, nisi ex circumstantiis dignoscatur circa quid talis suspensio versatur, nihil agit: Verba etiam vel signa, per quæ fertur censura, debent esse determinata ad personam, quæ illa ligatur, alias non ligaretur, quia censura facit solum id quod significat. *Suarez tom. 5. in 3. part. de censur. disp. 3. sect. 2.* Potest etiam ferri censura sub conditione v. g. si ferens dicat, nisi hoc feceris excommunico te, sic enim tenet usus Ecclesiæ & habetur ex *cap. præterea. 2. de appellat.* Sed in hoc casu non incurritur usque ad adventum conditionis, & si ab ea interim legitimè appellatur, non incurretur etiam adveniente conditione, quia per appellationem legitimam suspenditur jurisdictio, quæ absolutè requiritur ad ferendam censuram. *Naldus in summa à verbo appellare. n. 5.* hoc intellige de censura lata ab homine, non vero de lata à jure, quia ista semper præsumitur justa, *l. si qua pæna. ff. de verb. signif. cap. erit autem lex distinct. 4. Bonacina de censur. disp. 1. q. 2. punct. 2.* & ita ab ista non datur appellatio. *Lezana verbo appellare n. 11.* à sententia vero declaratoria censuræ incurse appellari potest, quia in ea judicem errare potuisse non est inconveniens, & consequenter

Pars II.

b

quenter

quenter jus competit defensionis. *Bonacina* supra quando verò dicitur quod à censura lata non appellatur, intelligitur, quoad effectum suspensionis, non quoad devolutivum quia appellatio transfert causam ad Superiorem. *Pegrin. de subdito. q. 1. de obed. à cap. 20.*

Censura non fertur diebus feriatis, qui specialiter sunt Deo seu cultui divino dicati, hoc intellige de censura, quæ fertur per modum sententiæ cum enim sententia non possit fieri sine cognitione causæ non potest fieri his diebus, non autem de illa, quæ fit per modum legis, statuti, vel præcepti, quia ad istam non requiritur judicialis cognitio causæ; imò in casu urgenti & evidenti contumaciæ prædicta conditio non requiritur. *Lezana verbo censura n. 6.*

Censura debet fieri in scriptis cum expressione causæ, iudex etiam regularis aliter faciens peccat mortaliter, & incurrit suspensionem ab ingressu Ecclesiæ & divinis Officiis per mensem ex *cap. cum medicinalis de sent. excom. in 6.* nisi urgente aliqua justa causa, vel, nisi adsit bona fides aut ignorantia, quia textus videtur loqui contra omnerè id facientes. *Bordonus resol. 78. n. 145.* debet etiam exprimi causa censura, aliàs dicta peccata non incurritur. Item tenetur sub eadem pena iudex non tradens exemplar scripturæ Censuræ intra mensem si petierit, defectus tamen harum conditionum non irritat aut annullat censuram sic latam, quia scriptura aut expressio causæ non

ificat causam, cum sint illi extrinsecæ nec
nuntur per modum formæ sed per modum ad-
monitionis, ut iudex bene fungatur officio, licet
semper peccet illas omittendo, & pœnas juris in-
currat. *Bordonus cit. & n. 192. Lezan. sup. n. 6.*

Nota tamen quod, si Superior regularis nullo
processu præmissis sine scriptis aliquem sibi sub-
ditum excommunicat, quia noluit sibi obedire,
non incurrit pœnas prædictas & ab illis est im-
munis, quia non processit in forma iudicij, & ideo
non ut iudex. Caput autem citatum de iudice
formaliter accepto loquitur, & ita sentit *Sayrus*
lib. 1. cap. 13. n. 18. quia Superior, non ut iudex,
sed ut privatus processit, nisi tamen aliquid con-
trarium in cuiusvis Ordinis constitutionibus or-
dinetur.

VI. Censura non fertur nisi ex causa rationa-
bili, non verò propter meram Superioris volun-
tatem, quia potestas illius non esset in ædificatio-
nem sed in destructionem, contra doctrinam
Apostoli 2. Corinth. 10. vers. 8. Unde solum
propter peccatum inferri potest, tale autem pec-
catum debet esse externum non autem inter-
num, quia Ecclesia de occultis non iudicat. *Cap.*
scilicet Tuis de Simonia, imò debet esse peccatum
perfectum & consummatum & mortale, quia de-
bet esse proportionatum pœnæ; est autem Cen-
sura poena gravis: & tale peccatum debet esse
obedienciæ & contumaciæ, per quam reus Ec-
clesiæ monentis ac præcipientis auctoritatem
b z sper-

spernere censeatur & sumitur ex cap. 1. §. S. *Ma-*
si Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam Excom-
mus &c. & cap. ex parte 1. de verborum significac-
 ubi causa, propter quam excommunicationis vel
 interdicti sententia in aliquem proferri possit, di-
 citur esse contumacia, & cap. 1. de sentent. excom.
 in 6. postquam dictum fuit, quomodo excommu-
 nicatio sit poena medicinalis non mortalis de-
 subjungitur, & haec eadem in suspensionis, interdic-
 ti sententiis volumus observari. Ubi gloss. ait quod
 tria paria sunt. Inde notandum est, quod quae
 Censura numquam incurritur propter peccatum
 soli juri naturali aut divino repugnans; sed
 omnino requiritur praecipuum Ecclesiae, quod
 reus contumaciter spernat; & hoc ex communi
 DD. sententia: neque propter peccatum mere
 praeteritum ut supra diximus. *Lez. sup. n. 10.*
Layman. cit. cap. 4. n. 1. 2. & 3.

VII. Quando fertur Censura à jure seu
 homine pro futuris culpis per modum ordina-
 tionis, ipsamet promulgatio legis aut edicti
 ordinationis aequivalet admonitioni & sufficien-
 ter monet obediendum esse, ut evitetur censura
 incursio, aliter si praerqueretur aliqua mensura
 distincta, nulla juris censura incurreretur nisi
 jure statim post transgressionem, quod est omni-
 no falsum; sufficit ergo publicatio ordinationis
 factae: *Bonacin. q. 1. de Censur. punct. 9. n. 1.* &
 ratio est. Quando à jure Censura non est lata
 sententiae, sed est tantum comminatoria non sufficit
 legi

legis promulgatio, sed præterea monitio requiritur, antequam iudex transgressorem pœnâ censuræ afficiat, quia etsi censura quoad ordinem sufficientem sit promulgata, tamen ignota est quoad rationem pœnæ incurrendæ: ut enim transgressor incurrat ipso facto Censuram à jure solum comminatam, requiritur actus specialis hominis iudicis; ergo in ea ferenda iudex procedere debet sicut in ferendis Censuris per sententiam quibus præmittitur admonitio, quia fieri potest quòd verè non fuerit formaliter, sed tantum materialiter transgressor, & sit paratus obedire, ergo monendus, & citandus ut dicat causam cur non sit excommunicandus; nam in *cap. reprehensibilis de appellat.* admonitio solum excipitur respectu Censuræ latae sententiæ; ergo admittitur in nostro casu, quia *exceptio firmat regulam in casibus non exceptis ex vulgatis juribus.*

Quando igitur iudex vult declarare aliquem jam jure excommunicatum, debet præmittere saltem unicam monitionem, & citare excommunicatum, ut de ejus crimine, & contumacia magis constet, quia eo casu fungitur officio iudicis, per consequens parte non citatâ procedere ad sententiam non potest. Quòd si iudex velit excommunicare aliquem excommunicatione lata contra participantes in crimine cum excommunicatis debet præmittere canonicam monitionem, aliter nulla est sententia excommunicationis, ita habetur expressè in *cap. statuimus 3. de sent.*

sent. excom. in 6. & cap. constitutionem 9. eod. tit. ait, sufficere unicam monitionem aliquorum dierum intervallo, nisi facti necessitas aliter fuerit, moderandum esse illud intervallum, & hoc extenditur ad alias censuras per *cap. statutum 13. eod. tit. in 6. & ea omissa nulla est sent.* Posset enim fieri quòd participet ex causa rationabili: ergo citandus.

In causis occurrentibus & transitoriis iudex non potest ferre Censuram, nisi præmissa canonicâ monitione factâ præsentibus personis idoneis, *cap. Sacro 48. de sent. excom. cap. Romano eod. in 6.* Ubi dicitur, quòd nec in specie, nec in genere pro culpis & offensis præteritis, vel præsentibus non potest iudex excommunicare ab ipso competenti præmissa monitione, hocque procedit respectu cujuscumque iudicis sive ordinarii sive delegati, sive agat ad instantiam partis sive ex officio, sive sit prælatus regularis. *Bordani resolut. 78. q. 45. n. 168. & seqq.*

Canonica monitio illa dicitur quæ fit ter cum aliquo dierum intervallo *cap. contingit 45. cap. Sacro. 48. cap. consuetudinem 9. eod. in 6.* Ubi dicitur monitio canonica & competens quæ habet dierum intervalla; nisi necessitas aliud suadeat & ideo una æquivalet tribus, ut, quando est periculum in mora, tunc restringi potest ad unum diem. Item, quando reus commode & cito obedire potest si velit; & quandoq; monitio triplex coalescit in unam æquipollentem per intervalla

Intervalla propria distincta, v. g. si quis dicat, præcipio tibi ut infra terminum quindecim dierum, a die primæ monitionis nostræ incipiendorum, quorum quinque pro primo, quinque pro secundo, & quinque pro tertio, & peremptorio termino, & monitione canonica assignamus &c. & ita practicatur in curiis Ecclesiasticorum.

Atque ita Censura in aliquem illata, nulla monitione præmissa, est ipso jure nulla, & ratio est evidens, quia ad valorem Censuræ requiritur contumacia & inobedientia; nemo autem potest dici contumax & inobediens, qui prius monitus, & citatus non fuit. *l. contumacia 53. de reb. jud.* & ad hanc monitionem tenetur, etiam summus Pontifex jure ordinario licet de suæ potestatis plenitudine possit illam omittere. *Bordonus sup. Lexana verbo censura, n. 7. & Layman. sup. cit. cap. 6. n. 4.*

VIII. Censura propriè dicta non tollitur, nisi per absolutionem ab illa; non enim tollitur per mortem ferentis *cap. si Episcopus 11. q. 3.* quia poena per legitimam judicis sententiam inflicta transit in rem judicatam, & ideo nec finitur morte ferentis nec per mortem illius qui censuram contraxit, quia etiam mortuus privatur Ecclesiæ suffragiis, & sepultura, *cap. à nobis de sent. excommunicationis, & cap. is cui. eod. in 6.* neque per cessationem à contumacia. *cap. cum desideres de sent. excom.* neque per poenitentiam peccati, quæ causa incurfa est. *cap. à nobis 2. & cap. cum*

desideres, & ratio est, quia censura est quoddam ligamen, quod non tollitur nisi solvatur; igitur à iudice per absolutionem tolli debet. cap. qui parte de appellat. hoc tamen intelligendum de Censura absolutè, & indefinitè lata: illa enim quæ solùm ad tempus imponitur, scilicet, donec fiat satisfactio, aut donec à contumacia recesserit posita conditione ipso facto libet, & absolvi existit reus sine alia absolutione. Layman, in cap. 7. n. 1. Lexana verbo censura n. 12.

Censuræ non reservatæ absolvuntur à quocunq; Superiore delinquentis, vel alio habenti iure ordinario & ex privilegio facultatem absolvendi à Censuris, quia eo ipso, quod nulli sunt reservatæ, videntur remitti omnib; jurisdictionibus habentibus vel ordinariam vel delegatam, *super de sentent. excom. & cap. & si clerici de p. dic.* quæ enim specialiter non reservantur, jure concessa censentur; idem dicendum de Censuris juris nulli reservatis; & de Censuris ab hominibus latis per sententiam generalem nemini reservatis, quia non continent propriè sententiam particularis ut iudicis, sicut continet ea, quæ fertur per sententiam particularem, quæ censetur ei reservata qui eam tulit, vel ejus Superiori aut successori, vel delegato, ne perturbetur ordo judicandi, & jurisdictionis Prælati sententiam ferentis. De Censuris etiam reservatis sive à jure, sive ab homine, sive per sententiam generalem, sive per specialem dicendum est, posse solùm absolvi per eos, qui eas tulerunt, vel superiores, qui ab eis colliguntur, & committuntur, & de auctore, & de regula receptionis, ut dicitur, *est qui solvitur in illa sententia, vel dicitur delegati querenti de*

De C
derunt, ve
superiores
colligitur e
com. quia h
natur, & co
de auctore
regula recep
ut dicitur,
est qui solv
ditio in ill
fessionem, v
dicitur deleg
querenti de
Denique
certa scient
confirmatio
faciat, & co
servet, tunc
deinde non
frequentibus
9.4. Nota
bere non d
risdictione
sunt, ut sum
catos, & Pr
ditos Præla
potest abso
communi
lato incho

alerunt, vel quibus reservatae sunt, vel per eorum superiores, successores, vel delegatos, & hoc colligitur ex *cap. per tuas, cap. Sacro de sent. ex- comm.* quia haec est natura Censurae quando reservatur, & collitur ex *cap. pastoralis §. praeterea*, & de auctore sive qui Censuram tulit, certum est ex regula recepta, *eiusdem esse solvere, & ligare*, & ut dicitur, in *cap. verbum dist. 1. de poenitent. par est jus solvendi & ligandi*, quod verum est, si jurisdictione in illo duret, secus, si sit extincta per depositionem, vel impedita per Censuram, vel in iudice delegato, si tempus sit finitum juxta *cap. querenti de officio delegati*.

Denique, si Superior Censuram ferentis ex certa scientia, expresse aut tacite (puta per illius confirmationem) ad se revocet, sibiq; propriam faciat, & consequenter sibi eius absolutionem reserves, tunc inferior Praelat⁹ qui eam tulit auferre deinde non potest, sicut docent DD. in *cap. ex frequentibus de institut. Sylvester verb. absolutio. 2. q. 4.* Nota quod dico de Superiore, intelligi debere non de quolibet, sed de eo, qui plenam jurisdictionem obtinet in eos, qui Censura ligati sunt, ut summus Pontifex in omnes excommunicatos, & Praelatus ordinis superior in omnes subditos Praelati inferioris. Ideo Provincialis v. g. potest absolvere, quem Prior, aut Guardianus excommunicavit, sicut & causam ab inferiori Praelato inchoatam ad se avocare non prohibetur,
b 5 prae-

præcipuè si sit ad ipsum appellatum. *Lex. can. Sup. Layman. Sup. cap. 7.*

IX. Recusatio, & appellatio locum habent in omnibus Censuris indifferenter, ita quod dicitur de una, intelligi debet de aliis, ut colligitur *cap. 3. §. sententia de appellat in 6.* recusatio autem fieri debet ante litem contestationem & non post, ne fiat ei injuria: debet autem coram iudice suspicionis causam probabilem proponere, & probare coram arbitris communiter eligendis, quâ non probata, iudex sua jurisdictione utitur, si verò probetur, ab illo remittitur negotium ad Superiorem iudicis recusati. *cap. cum speciali. 61. de appellat.* Qui ante citationem, vel notitiam litterarum misit nuntium ad Papam, potest recusare, & appellare, non autem post. *cap. ad hæc 30. de appellationibus.* Quando vero negotium seu delictum, circa quod agitur, est notorium, recusatio non habet locum. *Cap. propositum. 24. de appellat.*

Appellatio facta post sententiam latam censuræ cujuscvis non valet, sed est facienda antequam sententia censuræ sit lata, ad hoc ut sententia censuræ sit irrita & invalida ac nulli momenti. *cap. ad hæc 37. de appellat. cap. preterea 40. cap. Pastoralis 53. §. verum cap. dilectio. 6. eod.* Appellatio verò debet esse legitima, aliter nullius est momenti, *cap. quamvis 10. de appellat. in 6. cap. directe 39. de appellat.* Appellatio enim non conceditur nisi ad removendum gravamen. *cap.*

app. suggestum 15. de appellat. Sic nullo existente
 gravamine appellatio locum non habet, præterea
 quæ sunt notoria, appellationem non admittunt.
 cap. cum sit 5. cap. pervenit. 13. cap. contulit 14.
 cap. cum speciali 6. §. porro de appellat.

Dices, quare respectu Censuratum appellan-
 dum sit ante sententiam, in aliis verò sit appel-
 landum post sententiam; Respondetur, quia re-
 spectu Censurarum sententia secum trahit im-
 mediatè executionem, & nihil relinquit post se,
 à quo fieri possit appellatio: in hac enim materia
 idem sunt sententia & executio, sed ab executio-
 ne appellari non potest. cap. quo ad consultatio-
 nem 15. de re judic. Nisi excedat in modo L. ab
 execute cap. quorum appellat. non recipitur. Sayr.
 lib. 1. cap. 16. num. 18. ubi n. 27. asserit, frivolum
 appellationem non impedire valorem sententiæ
 post modum latæ, quia talis appellatio, quæ dici-
 citur frustratoria, neminem defendit.

Appellatio verò à denunciatione Censuræ jam
 incurse admittitur, & ea posita suspendit effe-
 ctum denunciationis, ita, ut excommunicatus
 post appellationem validè agat, quod fuisset aliàs
 nulliter ab eo gestum, quia censetur toleratus.
 Ita colligitur ex cap. pastoralis, §. verum de appel-
 lat. & nemo illum vitare tenetur, Bonacina quest.
 1. de Censuris punct. 2. propos. 3. Sed est necesse,
 ut appellatio sit legitima, aliter est inefficax
 & nullum producit effectum; sicut neq; , quando
 notorium est delictum, propter quod aliquis fuit
 excom-

excommunicatus, qui ergo appellat legitime à denunciatione excommunicationis latae ob delicta non notoria, non incurrit illos effectus, quos denuntiatio producit, quia appellatio illos suspendit. Ita *Bordonus resolut. 78. n. 205. & 211.*

Appellatio facta à futuris censuris operatur effectum, tam devolutivum, quàm suspensivum ita quod iudex in causa amplius procedere non potest, & si ferat sententiam Censuram appellentem nihil facit, facta verò contra sententiam jam latam nihil operatur, quo ad effectum suspensivum, sed sententia suum sortitur effectum. Quoad effectum vero devolutivum aliquid agit, quia causa devolvitur ad Superiorem, qui debet cognoscere de gravamine appellantis. *Dist. cap. Pastoralis, §. verum. cap. per vias de sent. & comm. cap. ad reprimendum de off. ordin.* verò, qui putavit suam appellationem esse legitimam, & ideo fecit omnes actus qui Censuris prohibentur, postea tamen invenit, quòd appellatio erat frustratoria, non peccavit neq; incurrit penas contra violantes Censuras inflictas, quòd bene fide se gessit; Bona vero fides excusat à censuris & irregularitate, ut omnes docent. *Bordonus n. 220.*

Notandum est, quod denuntiatio facta non debet esse de persona in genere, vel in termino vago, sed singulariter debet specificari per nomen proprium. *Cap. jure 20. 1. quasi. 3. cum & plantare de privileg. cap. consuetudine*

de sent. excomm. in 6. Clem. I. de vita & honestat. clericor. Quia finis declarationis seu denuncia-
tionis est, ut evitetur à fidelibus; atqui non potest
evitari nisi cognoscatur: ergo persona debet esse
certa; & ut possit denunciari, debet jam incur-
risse excommunicationem. *Glossa 1. cap. conquesti*
de sent. excomm. Et excommunicatus, etsi non
denunciatus, tenetur se abstinere ab omnibus sibi
prohibitis per censuram, quia censura secum tra-
hit executionem, & privationem actuum per
ipsam prohibitorum, itaq; communicans cum
fidelibus in divinis peccat mortaliter, quia trans-
greditur mandatum Ecclesiæ in re gravi: in hu-
manis verò solùm venialiter, scilicet in locutio-
ne, salutatione, conversatione, & negotiatione.
Communicantes vero cum excommunicato de-
clarato in divinis peccant pariter mortaliter, in
humanis verò tantum venialiter. Possunt tamen
excusari à mortali necessitate aliqua, bona
fide, ignorantia & hu-
jusmodi.

CA-